

СЪЮЗ НА ИНВАЛИДИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ЧЛЕН НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ФОРУМ НА ХОРАТА С УВРЕЖДЕНИЯ

Национален център за обучение, квалификация,
информация и консултации на хора с увреждания

година XXXIV
септември 2024 г.

ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН „КУРАЖ“

СЪЮЗЕН ЖИВОТ

I. От 2 до 4 септември т.г. в конферентната зала на хотел „Хоризонт“ в гр. Обзор се проведе Общо събрание на СИБ.

Общото събрание обсъди и прие: Отчет за дейността на Управителния съвет на Съюза на инвалидите в България през периода 01.01.2023 г. до 31.12.2023 г.; Доклад за съществените дейности, изразходваните за тях средства, връзката им с целите и програмите на организацията и постигнатите резултати за 2023 година, Отчет за изпълнението на Бюджета на СИБ за 2023 г.; Годишен финансов отчет и Доклад на независимия одитор за 2023 година; Бюджет на СИБ за 2024 година; Основни насоки за дейността на организацията през 2024 година. Бяха приети изменения и допълнения на Устава на СИБ, които ще подобрят работата на регионалните, общинските организации и самостоятелните дружества.

УС на СИБ бе допълнен с нов член – Анахид Харутюнян – делегат от Регионална организация Пловдив.

Делегатите обмениха мнения по важни въпроси като: привличане на млади хора в организацията, осигуряване на достъпност в градската среда до плажовете, промени в наредба за

освидетелстването на хората с увреждания, самофинансиране на РО на СИБ и Съюза като цяло и др.

Г-н Колев представи новите координатори за региони - Пловдив, Благоевград, Ямбол, Монтана, Шумен и Търговище, както и новите асоциирани членове на СИБ - "Достойнство 2023" и "Стандарт-Р" ООД.

Председателят на СИБ връчи Годишните награди на името на Красимир Коцев – Почетен председател на СИБ съответно на Регионалните организации:

- за I място през 2023 г. и награда 1000 лв – РО на СИБ Разград;

- за II място и награда златен медал за принос в социалното приобщаване на хората с увреждания – на РО на СИБ София област и РО Смолян;

- за III място и награда златен медал – РО на СИБ Кърджали.

**Честито
на победителите!**

II. На 3 август т.г., отново на Смолянските езера се проведе годишният празник за децата от Съюза на инвалидите в Смолян под надслов: „Творчество, спорт и радост“. Придружени от родители и близки, пристигнаха деца от общините Смолян, Доспат, Чепеларе и др. Поканени бяха и настанени деца в двата дома в Смолян - на Каптажа и в Устово.

Отново родопски одеяла на поляната пред параклиса „Свети Дух“. Отново радостни срещи и нови запознанства огласиха района край едно от езерата. По установена и желана от децата традиция екипът на Съюзната организация на инвалидите в Смолян подготви интересни игри със спортни уреди, играчки, книжки, почерпка. И всички получиха подаръци – дрешки, различни занимателни игри и лакомства.

Този празник се провежда от 2013 г. по проект на Европейския информационен център „Европа Директно“ - Смолян. Стартира от тогавашната Младежка доброволческа организация „Чисти сърца“ към храм „Св. Висарион Смоленски“, наследена през 2017. от Детската доброволческа организация към храм „Свети Николай Чудотворец“ – Смолян, с духовен наставник отец Васил Маджаров. Идеята е от различни общини в областта децата да се срещат със свои връстници сред природата, да се опознаят и разкажат за себе си, да упражняват заедно спорт и творчество.

В основата на провеждането на празника е Съюзната организация на инвалидите в Смолян, която организира за децата и Коледен празник, както и скромни прояви за Баба Марта и Първи юни. Регионалният координатор Петя Николова сърдечно поздрави всички присъстващи и пожела нови срещи и общи бъдещи радостни моменти.

Поздрави всички и отпразнидобрипожеланияотимето на досегашната председателка Захаринка Славчева. Тя обяви, че празникът се провежда със съдействието на община Смолян и изказа благодарност.

Новата председателка на Съюза на инвалидите в Смолян Ани Шаркова също поздрави всички с празника и заяви: „За мен е удоволствие да продължа тази благородна традиция на Захаринка Славчева, сега почетен председател. И най-голямата

радост за мен е да виждам толкова много усмивки.“

Проявата бе подкрепена финансово от Съюзната организация на инвалидите, на „Европа Директно“ и малките доброволци от Неделното училище в храм „Свети Николай Чудотворец“. Те осигуриха средства от две свои благотворителни изложби с ръчен труд и под ръководството на учителката по Вероучение Мария Христова - за Коледа и за Великден.

За поредна година вкусния обяд заедно със сладоледа поднесе фирма „Пампорово Бус“ с управител Албен Чавдаров и с участието на целия колектив. Фирмата осигури за всички и безплатен транспорт от Смолян до езерата и обратно. Похвално!

Преживяхме благодатен ден, който зарадва много деца и родители.

Росица Примовска

III. На 27 август т.г. 50 души от кюстендилската организация на СИБ се изкачиха до Рилските езера

Първоначално това изглеждаше наистина невероятно. Но се събраха ентузиастични, които решиха поне да опитат. Седалковият лифт изкачи групата до хижа „Рилски езера“, която е на около 2000 м. надморска височина. Пътеката от там нагоре изглеждаше не кой знае колко стръмна и дълга и всички поеха, но скоро стана ясно, че реалността е доста по-различна и предстои изпитание и за краката,

и за волята. И всички тръгнаха, никой не се отказа. А поемеш ли веднъж, връщане назад няма – пътят те увлича, височината мами, а очакваната предстояща среща с езерата е изкусителна. Успяхме да видим пет от 7-те Рилски езера, дори и тези с бастуните стигнаха до Близнака и Бъбрека, останаха двете най-високи – Сълзата и Окоето, но времето нямаше да стигне за тях и ги оставихме за някой следващ път.

На връщане направихме кратка почивка в Паничище, където посетихме храма „Св. Иван Рилски“. Накрая прибавихме към богатия на емоции и зашеметяващи планински гледки ден и изкачване до Овчарския водопад, пътеката до който също е едно предизвикателство. Движението е живот, общуването с природата е силно зареждащо с енергия, а удовлетворението от преодоляването с воля изпитание дава самочувствие и на хората с увреждания, че могат – стига да повярват в себе си.

Виолета Атанасова

IV. История, традиции, ценности - местни, национални, европейски

Проектът, разработен съвместно от СК „Кула - спорт за всички“ и Общинската организация на СИБ в Кула, съфинансиран от фондация „Софийска платформа“ по Програма „PROTEUS“ на Европейския съюз, продължи на 5 септември т.г в с. Старопатица с традиционната българска седянка „Бабо разкажи ни.....“

Фолклорният спектакъл откри Корнелия Велкова- секретар на читалище „Пробуда 1925“ с.Старопатица - „Нека покажем на младите, на поколенията, как и какво са правили нашите прабаби, баби и майки на седянката.“

Историята на с.Старопатица разказа кметът на селото Николай Николов.

В културното средище пресъздаваме ритуала „Седянка“ със самодейци от читалище „Светлина 1932“ с.Тополовец, НЧ „Поляна-1927г.“, с. Шишенци, СК „Кула“ и „Клуб на инвалида“ - гр. Кула, сподели Георги Николов, ръководител на проекта и добави: „Започнахме на Цветница в с.Тополовец, продължихме с колеги от Сърбия в „Деня на предизвикателството“. Третото събитие беше с колеги от Плевен и София, а четвъртото събитие е сега в с. Старопатица, и с последното мероприятие ще отбележим „Световния ден на ходенето“ на 04.10.2024г. в гр.Кула. Всички тези събития са по Проекта.“

След спектакъла „Бабо разкажи ни...“ празникът продължи с обучение по теми: Европейски съюз - цели и ценности, с лектор Иванка Велкова, председател на ОБО на инвалидите.

Организирана бе вечеря за участниците и гостите в местния пенсионерски клуб.

Започна всенародно веселие, в което мелодичния глас на местната самодейка и председателка на читалището в с. Старопатица - Корнелия Велкова, зарадва всички.

Накрая част от присъстващите попълниха анкета, относно отношението им към проведеното мероприятие и участието им в бъдещи такива.

Участниците си тръгнаха заредени положително от събитието и новите социални контакти.

Всички очакват с нетърпение последната дейност от проекта.

Информацията подготви Иванка Велкова.

V. На 11 септември 2024г. в ЦУ на СИБ се проведе среща между ръководството на Съюза, г-н Мирослав Бонев – управител на фирма „Битака Перник“ и г-жа Анита Тараланска – председател на Регионална организация на СИБ Перник.

Срещата бе във връзка с идея на г-н Бонев за създаване на специализирано предприятие за хора с увреждания и впоследствие асоциирано членство в СИБ. Начинанието е подкрепено от Съюза на инвалидите в България и община Перник с подsigуряване на терен.

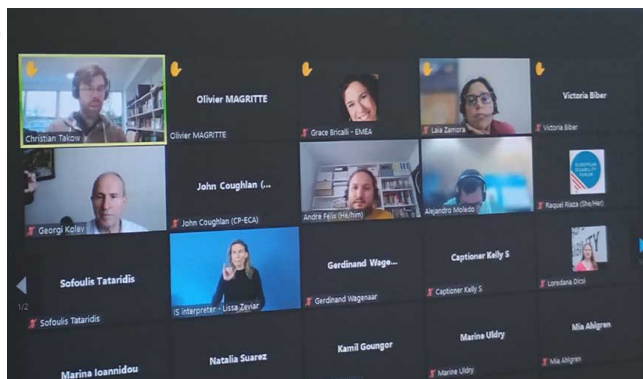

Предприятието ще бъде изцяло със социална насоченост, като се осигури трудова заетост на хора с увреждания. Ще се извършват дейности по рециклиране или реновиране на битова техника, мебели и други вещи. Уредите и вещите, които могат да се реставрират и ремонтират ще се продават в магазин.

Обсъждана бе и инициативата на общинската организация на СИБ в Перник за създаване на Център за деца и младежи с увреждания.

Международно сътрудничество

На 17 септември т.г., председателят на СИБ г-н Георги Колев участва в онлайн брифинг на Европейския форум на хората с увреждания (ЕФХУ) относно новия законодателен мандат на Европейския съюз. Новият мандат означава нови лица, вземащи решения и възможности за насърчаване на правата на хората с увреждания.

Секретариатът на ЕФХУ информира членовете си за политическата ситуация на ниво ЕС след изборите и действията на организацията за застъпничество относно правата на хората с увреждания.

Водещ на срещата бе г-н Алехандро Моledo, заместник-директор и ръководител на политиката на ЕФХУ.

Бяха разгледани следните теми: Новият Европейски парламент; Новата Европейска комисия и нейните политически приоритети; Възстановяването на интергрупата на хората с увреждания на Европейския парламент; Действията на ЕФХУ и членовете през следващите месеци.

Заместник-директорът и ръководител на политиката на ЕФХУ г-н Моledo представи накратко политическата обстановка и помоли за подкрепа при контакти с членовете на Европейския парламент. Призова за действия за възстановяване на интергрупата за хора с увреждания в Европейския парламент.

За целта ЕФХУ се нуждае от писменна подкрепа на евродепутатите. Организациите-членове е необходимо да се свържат с евродепутатите от съответната страна и да ги помолят да подпишат и изпратят формуляра за подкрепа.

Водещият информира, че новите членове на Европейския парламент са разпределени в съответните комисии. Организациите на хората с увреждания трябва да се свържат с тях и да изпратят, подготвените от ЕФХУ, поредица от наръчници. Информацията в наръчниците обяснява как различните комисии могат да работят за правата на хората с увреждания в съответните им политически области.

В Европейската комисия важен приоритет, по който ще се работи, е да се гарантира ангажимент от страна на Комисията, че Европейската стратегия за правата на хората с увреждания ще бъде актуализирана с нови водещи инициативи и действия.

НАШАТА КОНСУЛТАЦИЯ

I. НЗОК утвърди промени в предоставянето за някои основни помощни средства, които се отпускат на хората с увреждания

Съгласно чл. 73 от Закона за хората с увреждания хората с увреждания имат право на помощни средства, приспособления, съоръжения и медицински изделия извън обхвата на задължителното здравно осигуряване, определени индивидуално с медицински документ, издаден от лекарските консултативни комисии, ТЕЛК или НЕЛК, въз основа на конкретните им нужди и съгласно спецификация, утвърдена от Националната здравноосигурителна каса. Финансирането и предоставянето на помощните средства, приспособленията, съоръженията и медицинските изделия за хората с увреждания се осъществяват от Националната здравноосигурителна каса въз основа на механизъм и стандарти за качество на помощните средства, приспособленията, съоръженията и медицинските изделия за хората с увреждания, като средствата за това се предоставят от държавния бюджет с трансфер чрез бюджета на Министерството на здравеопазването.

С решение на Надзорния съвет на НЗОК от 12.06.2024 г. е утвърдена Спецификация с определени и групирани помощни средства, приспособления, съоръжения и медицински изделия извън обхвата на задължителното здравно осигуряване (ПСПСМИ) и ремонтни дейности за 2024, съгласно чл. 73, ал. 1 от Закона за хората с увреждания. Измененията са в сила от 27.06.2024 г.

Промените касаят стойността, която НЗОК заплаща и експлоатационния срок за някои основни помощни средства. **Те са както следва:**

Код	Име на тип/подгрупа	Стойност, която НЗОК заплаща	Експлоатационен срок
11.01.01	Инвалидна количка	Запазва се 486 лв	4 г.
11.02.01	Рингови инвалидни колички със сваляеми/подвижни подлакътници и подкрачници.	650 лв	4 г
11.03.01	Акумулаторна инвалидна количка	4200 лв	6 г.
11.03.02	Комплект акумулаторни батерии	700 лв	срока става - на всеки 2 г.
11.04.01	Детска рингова инвалидна количка	1200лв	3 г.

Инвалидната количка с цена 350 лв отпада от спецификацията.

За патериците, проходилките, бастуните, антидекубиталните дюшеци, комбинираните столове за тоалет и баня и другите основни ПСПСМИ няма промяна.

На интернет страницата на НЗОК, рубриката „Помощни средства“ можете да се информирате за всичко свързано с отпускането на ПСПСМИ.

LINK: <https://www.nhif.bg/bg/facilities/main>

II. От 02.09.2024 г. Националната здравноосигурителна каса (НЗОК) стартира SMS известяване на гражданите за статуса на техните протоколи, с които се предписват лекарствени продукти, заплащани от НЗОК/РЗОК. По същия начин ще бъдат уведомявани и хората с увреждания за издадените ЛКК протоколи и заявления за отпускане на помощни средства и ремонти и за издадените от НЗОК/РЗОК одобрения по постъпилите заявления.

Целта на тази инициатива е пациентите и хората с увреждания да бъдат максимално улеснени и да получават информация за статуса на протоколите си и заявленията за помощни средства и ремонти в реално време. Така НЗОК за пореден път поставя пациента/клиента в центъра на здравната система и показва, че не спира да развива електронните здравни услуги и да ги насочва изцяло в полза на потребителите си.

Съобщенията ще се генерират автоматично, което води до минимизиране на всички грешки без забавяне във времето за уведомяване.

При получаване на съобщение (SMS или Viber) на Вашия телефон, което не е предназначено за Вас, сигнализирайте НЗОК на тел. 0800 14 800 или на електронен адрес nzok@nhif.bg.

Сигнали може да подавате също и на контактния център на Националния системен интегратор „Информационно обслужване“ АД на тел. 070014220 или на електронен адрес support@his.bg.

Цялата информация може да видите в рубриката "НЗОК за теб"

<https://www.nhif.bg/bg/nzok-za-teb/useful/611>

III. НАД 306 000 ЗАЯВЛЕНИЯ ЗА ЦЕЛЕВА ПОМОЩ ЗА ОТОПЛЕНИЕ СА ПОСТЪПИЛИ В АГЕНЦИЯТА ЗА СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ (АСП) за първите два месеца от началото на кампанията за отоплителен сезон 2024/2025, която започна на 1 юли.

Очаква се тази зима да бъдат подпомогнати общо 340 400 домакинства, за което в бюджета на Министерството на труда и социалната политика са предвидени 186,3 млн. лв. Заявления за помощта могат да бъдат подавани до 31 октомври 2024 г.

За целия отоплителен сезон – от 1 ноември 2024 г. до 31 март 2025 г., хората с ниски доходи и в уязвима ситуация ще бъдат подкрепени с 553,75 лв.

ПРАКТИЧЕСКИ НАСОКИ

ЗА ЛИЦАТА, КОИТО СЕ ОСВИДЕТЕЛСТВАТ ОТ ТЕЛК ЗА ТРАЙНО НАМАЛЕНА РАБОТОСПОСОБНОСТ/ВИД И СТЕПЕН НА УВРЕЖДАНЕ

Подготовка за освидетелстване/преосвидетелстване от ТЕЛК

✓ трябва да обсъдите желанието да бъдете освидетелствани или

преосвидетелствани от ТЕЛК, във връзка със заболяванията, които имате, с Вашия личен лекар, а ако нямате такъв – с Вашия лекуващ лекар;

✓ за всяко заболяване, което ще бъде оценявано от ТЕЛК, трябва да разполагате с медицински документи, издадени през последните 12 месеца преди експертизата на ТЕЛК;

✓ ако нямате необходимите изследвания и консултации Вашият личен/лекуващ лекар ще Ви насочи с направления, за да ги направите;

✓ дейността на лечебните заведения, свързана с уточняването на здравословното състояние на здравноосигурените лица и с подготовката им за освидетелстване и преосвидетелстване от ТЕЛК, се осигурява от Националната здравноосигурителна каса;

✓ лица, които не са здравноосигурени заплащат консултациите и изследванията, свързани с експертизата;

✓ важно е да обсъдите с Вашия лекар дали някое от заболяванията, които имате, обуславя пожизнен срок съгласно Наредбата за медицинската експертиза, защото имате право да изберете да бъдете освидетелствани само за него и да получите пожизнен срок на експертното решение;

✓ Вашият личен/лекуващ лекар ще Ви насочи към ТЕЛК като издаде направление за ТЕЛК, което се създава в електронна система и автоматично отива в регионалната картотека за медицинска експертиза, където Вие ще подадете е заявлението-декларация;

✓ по Ваше желание личният/лекуващият лекар може да отпечата на хартия регистрираното в електронната система направление за ТЕЛК, да го подпише и подпечата и да Ви го връчи;

✓ ако Вашето здравословно състояние е тежко или имате затруднения да се справите сами, можете да ползвате съдействие от Ваш роднина или близък като го упълномощите.

Подаване на документи за освидетелстване/преосвидетелстване от ТЕЛК

✓ за да бъдете освидетелствани или преосвидетелствани от ТЕЛК, Вие (или упълномощено от Вас лице) трябва да подадете заявление-декларация по образец в регионалната картотека за медицинска експертиза към регионалната здравна инспекция по Вашия постоянен адрес или по настоящ адрес, ако сте регистриран на него поне 3 месеца преди подаване на заявлението-декларация;

✓ ако Ви предстои преосвидетелстване, важно условие, за да не се прекъснат Вашите права въз основа на последното експертно решение, е да подадете заявление-декларация за преосвидетелстване поне 3 месеца преди изтичане срока на последното експертно решение;

✓ заявлението-декларация може да се подаде по няколко начина:

- на място в картотеката, като там ще Ви съдействат за попълването;

- по пощата;

- по електронен път, като за целта трябва да имате квалифициран електронен

подпис и да влезете в Информационната система за контрол на медицинската експертиза на електронен адрес - <https://ibd.mh.government.bg/Account/Login>

✓ важно е да попълните заявлението-декларация правилно, защото всяка информация в него е важна за ТЕЛК и за ползваните от Вас права след експертизата:

- адресът за кореспонденция е важен, тъй като на него обичайно получавате информацията, свързана с експертизата;

- отбелязването дали получавате пенсия е много важно, защото на лицата, придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 68 от Кодекса за социално осигуряване, срокът на експертното решение е пожизнен. Ако сте пенсионер и не отбележите това в заявлението, може да Ви определят срок на експертното решение до 3 години, което Ви ощетява;

- трябва да посочите и начина, по който искате да получите експертното решение на ТЕЛК, като възможностите са следните: да отидете на място в ТЕЛК, която може да е далече от Вашето местоживее; по електронен път чрез Системата за сигурно електронно връчване, като за целта трябва да имате електронен подпис и регистрация в тази електронна система; по пощата с известие за доставяне. Ако нещо не Ви е ясно, при попълване на заявлението-декларация се консултирайте със служител от картотеката;

✓ към заявлението-декларация трябва да приложите всички медицински документи, които доказват Вашите заболявания и които са направени през последните 12 месеца преди датата на експертиза от ТЕЛК; Не трябва да разчитате, че тези документи ще Ви бъдат поискани по-късно от ТЕЛК, защото това ще забави експертизата и Вие можете да бъдете ощетени от това забавяне; В някои случаи ТЕЛК дори се произнасят направо с нисък процент защото няма на база на какви документи да направят оценката, от което Вие сте потърпевши;

✓ ако имате няколко заболявания, за едно от които се полага пожизнен срок на експертното решение (това следва да сте уточнили с Вашия личен лекар), а за останалите – не, Вие имате право да подадете медицински документи само за заболяването с пожизнен срок и тогава ще бъде оценено само то; За целта трябва да подадете към заявлението-декларация и допълнителна декларация, че искате да бъдете освидетелствани/преосвидетелствани само за заболяването, което е пожизнено. В обратния случай, ще бъдете освидетелствани за всички заболявания, част от които не са с пожизнен срок и тогава ще бъде определен срок на експертното решение до 3 години;

✓ ако работите, в заявлението-декларация трябва да посочите Вашия работодател, а ако имате повече от един работодател, трябва да посочите всичките работодатели и трябва да подадете производствена характеристика, изготвена от всеки отделен работодател към заявлението-декларация;

В кои случаи ТЕЛК извършва клиничен преглед

✓ обичайно ТЕЛК се произнасят само въз основа на представените документи, без да викат лицата на преглед;

✓ само в определени случаи ТЕЛК извършват клиничен преглед и те са следните:

- когато лицата поради медицински показания не са в състояние да се снабдят с необходимата медицинска документация - тогава те се освидетелстват/ преосвидетелстват въз основа на преглед на място (в дома, в болнично или в друго заведение), като се представят всички налични медицински документи, независимо кога са издадени; необходимостта от домашно посещение на ТЕЛК се отразява при подаване на направлението за ТЕЛК от личния лекар в електронната система и в този случай експертизата се извършва от ТЕЛК на територията на областта, по възможност от най-близко разположената ТЕЛК по местоживеене на лицето;

- явяване на ТЕЛК се извършва и когато експертизата трябва да потвърди или отхвърли професионален характер на заболяването.

Основни правила във връзка с експертизата на ТЕЛК. Информирание във връзка с експертизата.

✓ след като подадете заявление-декларация за освидетелстване/ преосвидетелстване, Информационната система за контрол на медицинската експертиза ще го насочи автоматично към някоя ТЕЛК в страната, в зависимост от най-близка свободна дата в графика на някоя комисия;

✓ ТЕЛК, която ще извърши експертизата, е на територията на страната и може да е отдалечена териториално от Вашето местоживеене;

✓ възможно е ТЕЛК да промени първоначално определената дата за експертизата, като Министерство на здравеопазването е указало на комисиите това да става в два случая – когато в интерес на лицето е експертизата да се отложи и да стане възможно най-близо до датата на изтичане срока на предходното експертно решение и когато поради влошено състояние се налага експертизата да се извърши на по-ранна дата; Тези промени на датата на експертизата са възможни когато графикът на работа на ТЕЛК позволява това;

✓ задължение да Ви уведоми за насрочената дата за освидетелстване/ преосвидетелстване има председателят на ТЕЛК, към която е разпределено Вашето заявление-декларация; Ще улесните комисията, ако посочите електронен адрес, на който да уведомят Вас или упълномощено от Вас лице;

✓ в случай, че не сте получили уведомяването от председателя на ТЕЛК за датата на експертизата, информация за насрочената дата и комисия, която ще извърши експертизата, можете да получите и от картотеката, в която сте подали заявлението-декларация; Ако търсите информация по телефон е възможно да Ви откажат да я дадат, защото няма да са сигурни дали това сте Вие или се обажда друго лице;

✓ за необходимостта да представите резултати от допълнителни изследвания и консултации, ще Ви уведоми ТЕЛК, към която е насочено Вашето заявление-декларация;

✓ допълнително поисканите от ТЕЛК консултации и изследвания трябва да направите и предоставите по възможно най-бързия начин, за да избегнете голямо забавяне на експертизата; оптималният срок за това е около един месец и само в редки случаи, когато изследването е по-специфично – желателно е то да стане до два месеца;

✓ допълнително поисканите от ТЕЛК консултации и изследвания можете да представите в картотеката, където преди това сте подали заявлението за ТЕЛК или да ги изпратите директно на ТЕЛК, която Ви ги е поискала, по пощата;

✓ предвид последните промени в организацията на експертизата не разчитайте, както до сега, че можете да отлагате представянето на допълнително поискани документи в срок по Ваша преценка, защото можете да пропуснете определената от електронната система дата за експертиза и това да отложи Вашето освидетелстване с много месеци;

✓ ако по Ваша инициатива искате да подадете допълнителни документи, например междувременно Ви е открито ново заболяване или състоянието Ви се е влошило преди да имате издадено експертно решение, тези документи се подават в картотеката, където преди това сте подали заявлението-декларация за ТЕЛК;

✓ когато експертното решение на ТЕЛК вече е издадено и Вашето състояние се влоши или подобри преди изтичане срока на експертното решение, във връзка с което искате да бъдете преосвидетелствани отново, трябва да подадете ново заявление-декларация в картотеката за нова експертиза от ТЕЛК.

Получаване на експертното решение

✓ издаденото експертно решение ще получите от ТЕЛК по начина, по който сте посочили в заявлението-декларация, затова е много важно да внимавате кой начин избирате;

✓ Важно е да знаете, че експертното решение е електронен документ и ако Ви е изпратен на хартия, това е копие на оригиналния документ, върху което няма да има подписи и печати;

✓ институциите вече са уведомени, че експертните решения са електронни документи и когато искат от Вас да представите експертно решение на хартия, то няма да бъде заверено, подписано и подпечатано;

✓ ако Ви е необходимо хартиено копие на експертното решение и Вие нямате възможност да си го отпечатате, можете да го поискате от картотеката, където се съхранява Вашето досие от експертизата.

Обжалване на експертното решение

✓ в срок до 14 дни от получаване на експертното решение на ТЕЛК, независимо по какъв начин сте го получили, Вие имате право да го обжалвате, ако не сте съгласни с цялото решение или с част от него;

✓ обжалването на решението на ТЕЛК се прави пред Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК), като жалбата се подава чрез картотеката, в която е Вашето медицинско експертно досие; подаването на жалбата до Министерство на здравеопазването или други институции само забавя процедурата;

✓ жалбата до НЕЛК е в свободен текст и в нея трябва да посочите номера и датата на експертното решение, което обжалвате, от какво не сте доволни в експертното решение на ТЕЛК и какво очаквате да постанови НЕЛК в своето решение;

✓ трябва да подпишете жалбата саморъчно, ако я подавате на хартия или да

е подписана с електронен подпис, ако я подавате чрез Системата за сигурно електронно връчване;

✓ в случай, че жалбата се подава от упълномощено от Вас лице, е необходимо към жалбата да се приложи и пълномощното;

✓ Вашето експертно решение може да се обжалва и от други органи, които са посочени в Закона за здравето - осигурителите, Националния осигурителен институт, Агенцията за социално подпомагане, Агенцията за хората с увреждания и органите на медицинската експертиза на работоспособността;

✓ когато никоя от посочените страни, вкл. и Вие, не обжалва експертното решение на ТЕЛК и четиринадесет-дневния срок за всяка от страните изтече, тогава експертното решение влиза в сила и това се отбелязва върху него автоматично от електронната система – написано е в горния ляв ъгъл на решението;

✓ след като НЕЛК издаде експертното решение във връзка с обжалване на решението на ТЕЛК, ще Ви го изпрати;

✓ ако не сте съгласни с експертното решение на НЕЛК имате възможност отново в 14-дневен срок от получаването му да го обжалвате пред административния съд в чийто район се намира Вашият постоянен или настоящ адрес;

✓ обжалването на експертните решения за трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане на органите на медицинската експертиза не спира изпълнението им, но ако НЕЛК се произнесе като отмени и върне решението на ТЕЛК за нова експертиза, поради допуснати грешки и пропуски, правата се спират до влизане в сила на ново експертно решение;

✓ през периода на обжалване на експертното решение за трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане ползвате произтичащите права от обжалваното експертно решение, като при намаляване на вида и степента на увреждане, водещи до намаляване или отпадане на отпуснатата подкрепа, не възстановявате получената в повече сума.

Ползване на права въз основа на експертното решение

✓ когато експертното решение на ТЕЛК или НЕЛК влезе в сила, Вие следва да се обърнете към съответните институции, които подпомагат лицата с увреждания, за да Ви пояснят какви права имате предвид оценката в експертното решение и как можете да ги получите;

✓ на въпроси свързани с пенсиите, предоставяне на чужда помощ, безплатни винетки, карти за градски транспорт с намаление и други права, които Ви се полагат извън системата на здравеопазване, Министерство на здравеопазването не може да Ви предостави отговор.